

สถานภาพการศึกษาวิจัยการสื่อสารในองค์การไทย
ในวิทยานิพนธ์ (2524 – 2541)

นางสาวพรพรรณ เชยจิตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาวาทวิทยา ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง
คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-334-501-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**AN OVERVIEW RESEARCH STUDY OF THESES
ON COMMUNICATION IN THAI ORGANIZATIONS (1981 – 1998)**

Miss Pornphan Sheoychitra

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Speech Communication
Department of Speech Communication and Performing Arts**

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-334-501-9

พพรพรรณ เศษจิตร์ :สถานภาพการศึกษาวิจัยการสื่อสารในองค์การไทยในวิทยานิพนธ์(2524 – 2541)
(AN OVERVIEW RESEARCH STUDY OF THESES ON COMMUNICATION IN THAI
ORGANIZATIONS (1981-1998)) อ. ที่ปรึกษา: ดร. นงลักษณ์ ศรีชัยภาพร เจริญงาม, 164 หน้า .
ISBN 974-334-501-9

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจประเด็นการศึกษา
วิจัย กรอบแนวคิดและทฤษฎี วิธีวิทยาการวิจัย และข้อค้นพบที่เกี่ยวกับการสื่อสารในองค์การไทยจากวิทยานิพนธ์
จำนวน 67 เล่ม ที่ทำขึ้นระหว่างปีการศึกษา 2524 – 2541 ในสาขาเศรษฐศาสตร์ และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จาก
4 สถาบัน คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

- 1) ประเด็นที่มีการศึกษาค้นคว้ามากที่สุดคือ เรื่องรูปแบบและเนื้อหาของสื่อสารในองค์การ รองลงมาคือ
ผลของการสื่อสารในองค์การ บริบทการสื่อสารในองค์การ และผลกระทบที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงการสื่อสารใน
องค์การ
- 2) แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้มากที่สุดคือ แนวคิดเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน แนวคิดและทฤษฎีขององค์การ
แบบมนุษย์สัมพันธ์ และแนวคิด ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล
- 3) วิธีวิทยาการวิจัยที่ใช้มากที่สุดคือ การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้องค์กรใดองค์กรหนึ่ง
เป็นกรณีศึกษา และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเพียงอย่างเดียวมากที่สุด รองลงมาคือการใช้แบบสอบถามร่วมกับ
การสัมภาษณ์ และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ
- 4) ข้อค้นพบที่นำไปสู่ความรู้เรื่องการสื่อสารในองค์การไทย ส่วนใหญ่จะเน้นประสิทธิภาพของการสื่อสาร
สองทางและการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการที่มีผลต่อความพึงพอใจในการสื่อสาร รูปแบบการสื่อสารระหว่างผู้บังคับ
บัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีผลต่อความพึงพอใจในการสื่อสารและการทำงาน การเลือกใช้สื่อภายในองค์การ
และการสร้างการยอมรับ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจต่อเทคโนโลยีการสื่อสารในองค์การ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... วิชาวิทยาและสื่อสารการแสดง..... ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา..... วิชาวิทยา..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา..... 2542..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4185114128: MAJOR SPEECH COMMUNICATION

KEYWORD: ORGANIZATIONAL COMMUNICATION / OVERVIEW STUDY

PORNPHAN SHEOYCHITRA: AN OVERVIEW RESEARCH STUDY OF THESES ON COMMUNICATION IN THAI ORGANIZATIONS (1981-1998). THESIS ADVISOR : NONGLUCK SRIUSSADAPORN CHAROENNGAM, Ph.D. 164 pp. ISBN 974-334-501-9

This Documentary Research aimed to investigate the areas of study, theories, research methodologies as well as major findings in 67 theses on Communication in Thai Organizations between 1981-1998 in Communication Arts and related fields of study from 4 graduate schools : Chulalongkorn University, Thammasart University, Srinakarinwirote Prasammitr University and Dhurakitbundit University.

Results of the research were as follows :

- 1) Theses were done mostly in the following areas of study: the patterns and contents of communication, communication outcomes, communication contexts, and the impact of communication change in organizations.
- 2) The concepts and theories which were mostly used for the background of study are job satisfaction, the human relations approaches and interpersonal communication theories.
- 3) Most studies were conducted in single organization, using a survey research method and gathering data by questionnaire as a major research instrument.
- 4) The major findings of the studies which lead to knowledge on communication in Thai organizations in the following areas: effects of two-way communication and informal communication on communication satisfaction, superior and subordinate communication and satisfaction, the selection of internal media in organization and uses and gratification of communication technologies in organizations.

ภาควิชา..... วาทวิทยาและสื่อสารการแสดง..... ลายมือชื่อนิสิต..... Pornphan
สาขาวิชา..... วาทวิทยา..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา..... 2542..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่ของผู้วิจัย สำหรับการสนับสนุนในเรื่องการศึกษา ทั้งให้ความรัก ความเอื้ออาทร และความใส่ใจ ในทุกช่วงชีวิตของผู้วิจัย รวมทั้งคุณนพวรรณ พี่สาวของผู้วิจัย ที่ช่วยเหลือและให้การสนับสนุน ทำให้ผู้วิจัยมีเวลาในการศึกษาและการทำงานนิพนธ์อย่างเต็มที่

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. นงลักษณ์ ศรีชัยภูพร เจริญงาม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำที่เกิดประโยชน์ และเป็นแรงผลักดันในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลงด้วยดี ตลอดจน รองศาสตราจารย์ เมตตา วิวัฒน์านุกูล ที่กรุณาเป็นประธานในการสอบและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และ ศาสตราจารย์ เสนาะ ตีเยาว์ แห่งคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่เห็นคุณค่า และกรุณาตลอดเวลาเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดงทุกท่านที่ให้ความรู้ และ ให้ความเมตตากรุณาตลอดสองปีการศึกษา ขอขอบพระคุณ อาจารย์สมบูรณ์ สุขะวณิช สำหรับคำแนะนำ ที่สร้างพลังใจในการทำงาน ทั้งเรื่องการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ครอบครัวเอี่ยมสำอางค์ และครอบครัวเกษรศิริ ที่ช่วยเหลือและให้กำลังใจใน การทำงาน ขอขอบคุณ คุณวิทยา สำหรับการรับฟังปัญหา เป็นที่ปรึกษา และเป็นแรงใจที่สำคัญในการเรียน และการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จ

ขอขอบคุณ เพื่อน ๆ ร่วมรุ่นที่ 1 สาขาชาวาทวิทยาสำหรับประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันอันมีค่า ขอขอบคุณอย่างยิ่งสำหรับ น้องมิ่งขวัญ น้องภัทรานุช น้องสุรัสวดี และ ร.ต.ท.เชมรินทร์ ที่ผ่านช่วงเวลา ทั้งทุกข์และสุขร่วมกันโดยตลอด รวมทั้งช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจในช่วงการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์ และน้องสุชาดา น้องวาทวิทยา รุ่นที่ 2 สำหรับการช่วยเหลือในการทำรูปเล่มให้สมบูรณ์ขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบคุณ พี่ๆ บรรณารักษ์ห้องสมุดนิเทศศาสตร์สำหรับการช่วยเหลืออย่างดีในการค้นหา ข้อมูล พี่สุภาและพี่อ้อย เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยคณะนิเทศศาสตร์สำหรับการให้ข้อมูล และคำแนะนำ ที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ภาควิชาชาวาทวิทยา โดยเฉพาะพี่คิด สำหรับ ความช่วยเหลือในทุกเรื่อง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของคณะนิเทศศาสตร์อีกหลายท่านที่ไม่สามารถกล่าวได้หมด ในที่นี้

สุดท้าย ผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่นำมาศึกษาทั้ง 67 เล่ม ที่ทำให้เกิดการวิจัยฉบับนี้ หากวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีประโยชน์ในเชิงวิชาการ ผู้วิจัยขออุทิศให้ ศาสตราจารย์ บำรุงสุข สีนอำไพ อาจารย์ ผู้ก่อตั้งคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ และ ดร.มงคล เอี่ยมสำอางค์ คุณอาผู้เล็งเห็นคุณค่าในเชิงการศึกษาและ สนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้

พรพรรณ เขยจิตร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
1.3 ปัญหำนำการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	5
1.5 นิยามคำศัพท์.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 แนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	30
3.1 รูปแบบการวิจัย.....	30
3.2 แหล่งข้อมูลและเอกสารที่ทำการศึกษา.....	33
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	34
3.4 การทดสอบเครื่องมือ.....	36
3.5 วิธีการเก็บข้อมูล.....	37
3.6 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่	
4 ผลการวิจัย.....	40
4.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของวิทยานิพนธ์การสื่อสารในองค์การไทย.....	40
4.2 ตอนที่ 2 สถานภาพการสื่อสารในองค์การไทยในงานวิทยานิพนธ์.....	43
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	70
5.1 สรุปผลวิจัย.....	70
5.2 การอภิปรายผลผลการวิจัย.....	76
5.3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการศึกษาวิจัยการสื่อสารในองค์การไทย.....	90
5.4 ข้อเสนอแนะการศึกษาวิจัยในอนาคต.....	91
รายการอ้างอิง.....	93
ภาคผนวก.....	111
ภาคผนวก ก รายชื่อวิทยานิพนธ์การสื่อสารในองค์การไทยตามปี พ.ศ.	112
ภาคผนวก ข สรุปผลการศึกษาวิจัยวิทยานิพนธ์การสื่อสารในองค์การไทย เรียงตามประเด็นการศึกษา.....	122
ภาคผนวก ค สรุปสาระสำคัญของแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในวิทยานิพนธ์การสื่อสาร ในองค์การไทยในปี พ.ศ. 2524 – 2541.....	138
ประวัติผู้เขียน.....	164

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนวิทยานิพนธ์ที่พบในสถาบันการศึกษาตามปี พ.ศ.	41
2	จำนวนวิทยานิพนธ์ที่แบ่งตามภาควิชาและสถาบันการศึกษา.....	42
3	แสดงประเด็นการศึกษารูปแบบและเนื้อหาของการสื่อสารในองค์การ.....	44
4	แสดงประเด็นผลการศึกษामผลของการสื่อสารในองค์การ.....	46
5	แสดงประเด็นการศึกษารับทการสื่อสารในองค์การ.....	49
6	แสดงประเด็นการศึกษामผลกระทบที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง การสื่อสารในองค์การ.....	51
7	แสดงจำนวนวิทยานิพนธ์ที่ใช้เครื่องมือประเภทต่างๆ.....	58
8	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยการสื่อสารในองค์การไทย.....	60
9	แสดงลักษณะของจำนวนองค์การที่ใช้ในการวิจัยการสื่อสารในองค์การไทย.....	61
10	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยการสื่อสารในองค์การไทย.....	62
11	แสดงประเด็นการศึกษตามปีการศึกษา.....	76
12	ประเด็นการศึกษาเปรียบเทียบของต่างประเทศกับจำนวนการศึกษาของไทย.....	79

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย